

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 8. maja 1889.

O b s e g: Naznanilo in razglas. — Naznanilo. — Požlahtnitev zelenečih ameriških trt. — Državni melioracijski zaklad in dežela kranjska. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Kluna. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1889. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi sprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaĉu izuĉil za kovaškega pomoĉnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni uĉenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predloŹiti:

1. uboŹni list,
2. spriĉevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uŹe dve leti za kovaške pomoĉnike. Prošnje z le temi spriĉevali imajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske druŹbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1889. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihĉe brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplaĉen, vsak uĉenec si ima za šolski ĉas skrbeti le za ŹiveŹ in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo uĉenci za majhno plaĉo v šolski hiši.

Uĉenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim zaĉetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deŹelah še zmerom premalo v podkovstvu izuĉenih kovaĉev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov Źivinskih

in mesecvniĹ, zatorej naj bi skrbela Źupanstva, da do-
bode vsaka obĉina vsaj po enega dobrega kovaĉa in
Źivinskega in mesovnega oglednika.

Jos. Fr. Seunig,

podpredsednik c. kr. kmetijske druŹbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
zaĉasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vr-
šile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer: 27. junija
skušnja iz podkovstva za kovaĉe, kateri niso obiskavali
podkovske šole. 28. junija pa za uĉence podkovske
šole iz podkovstva in ogledovanja klavne Źivine in
mesa. Kovaĉi, kateri se hoĉejo podvreĉi tej skušnji,
naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne ju-
nija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 6. maja 1889.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

PoŹlahtnitev zeleneĉih ameriških trt.

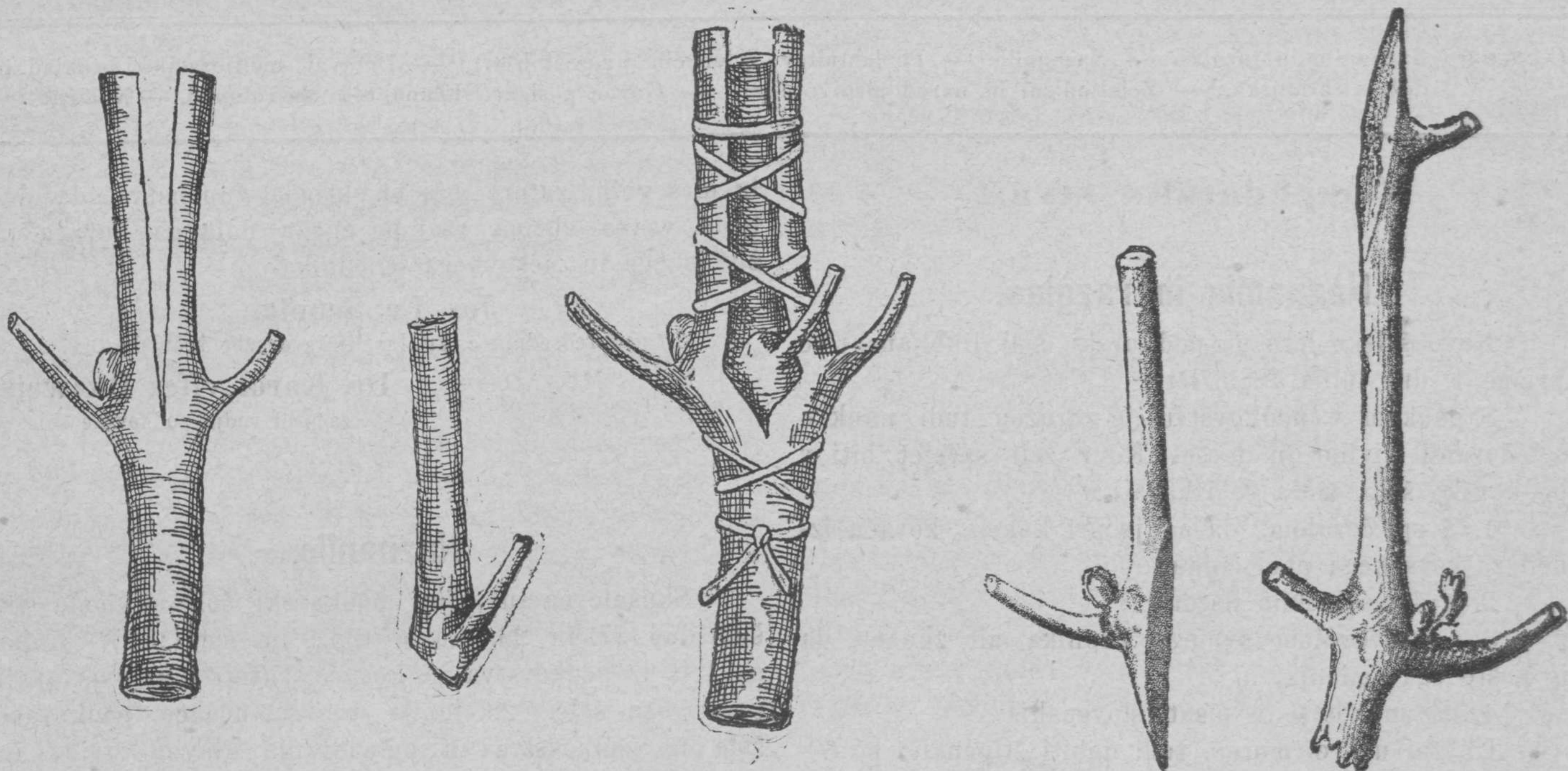
(Spisal R. Doléne.)

Dandanes so sploh vsi vinarski strokovnjaki pre-
priĉani, da ni mogoĉe našega vinarstva drugaĉe oteti
trtni uši, nego ĉe zasadimo vinograde iz nova s takimi
vrstami ameriških trt, kakeršnih ne more uniĉiti, ter
jih poŹlahtnimo s cepiĉi naših domaĉih vrst. Da bi se
na Kranjskem to kar hitreje mogoĉe zgodilo, naroĉil je
bil slavni deŹelni odbor pisatelju teh vrstic, da je spisal
lani ĉisto kratek nauk o tem, kako zasajati vinograde
z ameriškiimi trtami, da jih trtna uš ne more uniĉiti.
Malo knjiŹico z mnogimi slikami je slavni deŹelni odbor

razdelil v več tisoč iztisih po deželi. Pisatelj je pozvedoval potem ob raznih prilikah in po raznih krajih dolenjskih, kako sodijo vinarji o novem nauku, ali jim ugaja ali ne, ali se ga bodo poprijeli ali ne. Skoraj povsod so mu odgovarjali, da naš preprosti vinar tega nauka skoraj ne more zvrševati in da se ga najbrže ne bode poprijel. Najbolj se izpodtikajo nekateri ob njem, ker bi ne smeli v bodoče vsajenih ter požlahtnenih trt nikakor več grobati. No grobanje je pa na Dolenjskem in ne manj na sosednem Štajerskem ravno najnavadnejše, reči smemo celo, tudi najvažnejše delo v običajnem vinogradarstvu. Grobajoč zasajajo nove vinograde, kajti nihče ne zasadi na Dolenjskem novega vinograda takoj ob pričetku tako na gosto s trtami, kakeršnega si želi za bodoče, ampak navadno vsadi komaj 20 odstotkov vseh bodočih trt, in z mnogoletnim grobanjem zgoste se

skega pomena in ker bi utegnilo v bodoče vsled napredovanja, in bodi si še tako počasnega, še veliko pomenljivejše postati: nikakor ne smemo dolenjskega preprostega vinarja samemu sebi prepustiti, ampak pomagati mu moramo. In pomagati mu utegnemo, če se okoristimo njegove dozdanje stare navade, priljubljenega mu grobanja. Podajmo mu nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih uš ne more uničiti, pa pridržimo vsaj nekoliko grobanje: in gotovo se bode prej poprijel novosti, ker jo bode veliko lažje razumel in torej tudi veliko lažje zvrševal. Ako bi imeli na Dolenjskem dalmatinsko ali pa vsaj vipavsko podnebje, onda bi bila stvar pač lahka. Razširile bi se naglo take ameriške trte, katere so popolnoma proti trtni uši stanovitne ter tudi nepožlahtnjene rodevajo dobro, nesmrđljivo grozdje, in vseh težav bi

Podoba 1.

Podoba 2.

Podoba 3.

Podoba 4.

Podoba 5.

šele tako, da postane vinograd zadosti gost. Z grobanjem nadomeščajo po Dolenjskem tudi gnojitev, kajti ako kaka trta v rašči ter rodovitnost opeša, pogrobajo jo in tako prisilijo, da se pomladi ter pomlajena zopet nekoliko let rodi.

Da bi z grobanjem nadomeščali posamezne zastale ali izumrle trte, ali da bi celo nadomeščali napačne, nepravovrstne ali pa nerodovite (oprhle), to je na Dolenjskem še jako izjemno delo.

Novo priporočano vinogradarstvo je preprostemu dolenjskemu vinarju tudi prenatanko, tako rekoč, premalenkostno. In tako je skoraj res za gotovo pričakovati, da se ga ne bode poprijel, ker je dozdanjega, kaj površnega, recimo kar naravnost, najprimitivnejšega vinogradarstva, osobito grobanja, dosti preveč vajen, večinoma pa tudi še dosti premalo inteligenten, da bi se kake nove reči hotel lotiti. Ker je pa dolenjsko vinogradarstvo vendar tako eminentnega narodnogospodar-

bilo konec. Dolenjci bi take trte po starem načinu zasajali, grobali in tako dalje. Toda dolenjsko podnebje je dosti premrzlo za take trte. Njim bi grozdje ne dozero nikdar, razen tako zvane jorkmadejre, katera pa rodeva kaj majhne grozdičke, in vino je jako neprijetno dišeče, bolje rečeno, smrdljivo. Zato ne preostaje Dolenjcem, kateri se čisto novega nauka ne morejo poprijeti, drugo, nego da se poprimejo tega le nasveta. Zasade naj vinograde z ameriškimi trtami, katere so proti uši popolnoma stanovitne, toraj najbolje z riparijo — ako tudi nič ne rode. Zasade naj jih pa dobro, to je ne površno, v celo plitvo prekopano zemljo, in, ako le mogoče, z gnojem, da hitreje dorastejo. Zasade naj jih tudi takoj tako gosto, da bode vsaj četrtina vseh bodočih trt takoj zasajena.

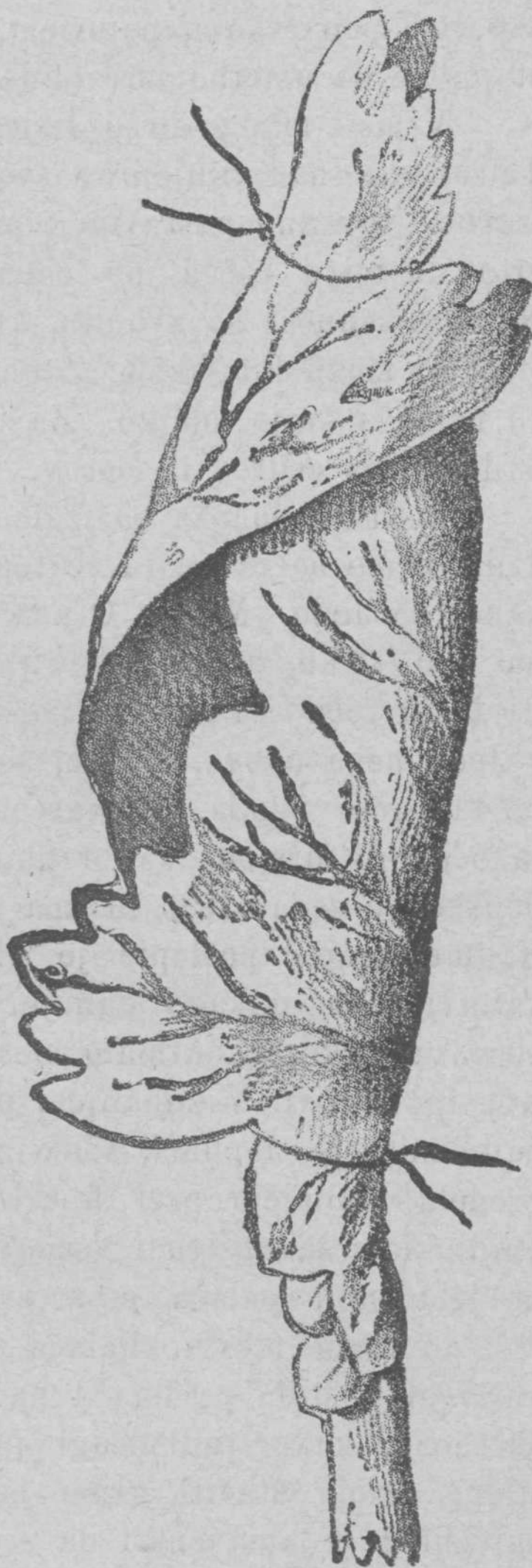
Čez dve ali tri leta, kadar trte dovolj dorastejo, to je, kadar poženejo štiri ali še več krepkih mladik, požlahtne naj jih s tako zvano poletnjo ali zeleno požlahtnitvijo

in pažlahtnjene pogrobajo. Poletnja ali zelena požlahtnitev je pa dvojna. Prva je tako zvana ogerska, imenuje se pa zato tako, ker je po mnogih krajih na Ogerskem pri popolnoma preprostih vinarjih (kmetih) uže od nekdanj v rabi. Ogri so namreč požlahtnjevali nerodovite ali slabo rodovite trte že sam Bog ve koliko let, predno se je pričela trtna uš, po tem načinu, in požlahtnjene potem grobali, da so iz enega debela tri, štiri ali še več dobrih dobivali. Kar je preprostem ogerskemu vinarju mogoče, storil bode lahko pač tudi naš dolenjski preprosti vinar. Zato poglejmo, kako je to ogersko požlahtnjevanje. Okoli binkošti, kadar trtni poganjki toliko dorastejo, da niso več čisto zelnati skrajšaj jih do polovice. Vsak skrajšani poganjek razkolji potem tako, da seže razkol do polovice prve bunčice, na kateri je oko torej tako, kakor kaže to podoba št. 1.

Cepič pripravi pa tako, kakor kaže to podoba št. 2., namreč iz bunčice naredi topasto zagozdico. Ako jo naposled zatakneš v razkol ter s kakim vezivom (bombažem, liko) tako povežeš, kakor kaže to podoba št. 3., pa je požlahtnitev gotova. Izponaša se ta način prav rad, ter trta požene že prvo leto 30 do 40 % dolge mladike. Takoj prvo leto pogrobaš lahko požlahtnjene trte na

jesen, tako da dà vsak cepič po eno trto. Paziti pa moraš dobro, da ne pride cepič pod zemljo, ker sicer se ukoreníči, in trtna uš ga lahko, ako ne ravno ugonobi, pa vsaj močno oslabi.

Druga poletnja ali zelena požlahtnitev je tako zvana kopulacija g. Hermana Goethe-ja. Na ta način je požlahtnjevali meseca maja, in sicer tako le. Cepič prereži, kar le mogoče na pošev, skozi eno bunčico (podoba št. 4.). Takisto na pošev prereži tudi skozi eno bunčico poganjek ameriške trte (podoba št. 5.). kateri pa mora tako debel biti kakor cepič. Oba dela zloži skupaj ter ju z vezivom prav močno poveži. Da po-

Podoba 6.

žlahtnitvi ne škodi solnčni pripek, dobro je okoli nje en trtni list oviti ter ga povezati (glej podobo št. 6.). Podoba št. 7. kaže štiri tedne staro požlahtnitev. Ta požlahtnitev je odločno še laža mimo prve in izponese se tudi tako rada, da med 100 požlahtnitvami se jih komaj 20 ne prime. Tako trdi vsaj g. Herman Goethe sam, kateri je ta način baje izumil, uporabljal ter priporočal. Požlahtnjene trte je pogrobati takoj na jesen. Več nego enkrat seveda ni smeti trt grobati. Ako se Dolenjci tudi te zasaditve in požlahtnitve ameriških trt ne bodo poprijeli, potem jim pač ni mogoče pomagati.

Državni melioracijski zaklad in dežela kranjska.

(Dalje.)

Temu odpomoči videlo se je potrebno celo odlični

Podoba 7.

češki kronovini, ter v minoli jeseni sklenil je češki deželni zbor ustanoviti deželno banko sploh, katera pa bode imela poseben oddelek za zemljiške melioracije in izposojevala društvom, občinam, oziroma okrajem, tudi posameznim posestnikom denarjev, s katerimi bo mogoče po Češkem močvirna zemljišča osuševati, na presuha navajati vode, urejati potoke, reke in sploh obrežja raznih voda. Dotičniki morajo izkazati načrt, izdelan na podlogi dovršenih preiskav, sploh vseh razmer, tako, da je mogoče tehniku, katerega odpošlje deželni odbor, prepričati se o izvednosti kakor tudi o uspešnosti dotičnega zboljševalnega podjetja. Izposojena glavnica zagotovi se na dotično zemljišče, in je lastniku (oziroma več njih) redno vsako leto povračati poleg nizkih obresti še

odplačilni znesek.

Enake deželne (provincijske) melioracijske zaklade imajo po vsej Nemčiji, tako na Hesenskem, na Hannoveranskem. Saksonska deluje že četrto stoletje, prav tako že navedena Badenska. Obe se ponašata z neverjetno ogromnimi uspehi. Enako delujejo na Bavarskem in v Šleziji. Tudi na Gališkem deluje že od l. 1881. deželna banka, ki je vsaj nekoliko silnemu pomanjkanju kapitala odpomogla. Češka ima sicer tega dovolj, ker 1885. l. je delovalo 10 akcijskih bank, ki razpolagajo s kapitalom 15 milijonov goldinarjev in z vloženimi zneski 25 milijonov. Poleg tega je v deželi 94 hranilnic, ki hranijo 309 milijonov goldinarjev. Drugih 376 posojilnih družeb upravlja glavnico 9 milijonov in vloženih vsot v znesku *